

KA A 4/2019

Kansalaisaloitteen otsikko

Lasten ja nuorten syrjäytymiseen johtaviin ongelmiin puuttuminen alakouluissa.

Aloitteen päiväys

20.11.2018

Aloitteen muoto

Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymiseksi.

Oikeusministeriön asianumero

VN/6380/2018

Aloitteen sisältö

Perustuslaissa on turvattu jokaiselle oikeus henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Myös perusopetuslaissa on vahvistettu näiden oikeuksien toteutumista mainitsemalla, että oppilasta on suojattava väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Koulukiusaaminen voi olla yleisnimenä pahoinpitelylle, kiristykselle, laittomalle uhkaukselle, kunnianloukkaukselle, vapaudenriistolle ja pakottamiselle, jotka kaikki ovat rikoslaissa mainittuja rikoksia.

Rehtorin ja opettajien päävastuu on opettamisessa, mutta jatkuvasti kasvava työmäärä ajaa heidät todella ahtaalle.

Tärkeä syrjäytymiseltä suojaava tekijä on nuorten tukeminen entistä vahvemmin kouluissa ja oppilaitoksissa.

Me allekirjoittaneet esitämme, että on saatettava voimaan laki, joka velvoittaa saamaan jokaiseen maamme alakouluun terapeuttisia valmiuksia omaavan aikuisen. Kyseinen henkilö pystyisi eheyttävään ja parantavaan lastensuojelutyöhön. Hän kykenisi omalla elämäntaitoja valmentavalla ohjauksellaan ennaltaehkäisemään muun muassa koulukiusaamista ja muita turvallista koulunkäyntiä haittaavia ongelmia, sekä parantamaan kaikkien oppilaiden oppimisympäristöä.

Kyseinen henkilö olisi paikalla päivittäin, joten hän pystyisi puuttumaan oppilaita askarruttaviin asioihin ja tilanteisiin ennaltaehkäisevästi tai matalalla kynnyksellä heti ongelmien noustua esille.

Jokainen lapsi ansaitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi kotona ja koulussa. Kuitenkin tämä lastenoikeuksien mukainen tavoite jää helposti pelkäksi sanahelinäksi ja väsyneiden aikuisten taakan takia pelkäksi utopiaksi ja unelmaksi.

Perusopetuslain 29 pykälän, lukiolain 21 pykälän ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 28 pykälän

nojalla oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, mutta nämä lainkohdat eivät täyty tällä hetkellä.

Keravalaisessa alakoulussa toteutettiin kevätlukukaudella 2018 kokeilu, jossa koululla oli joka arkipäivä terapeutin koulutuksen omaava helposti lähestyttävä aikuinen. Kokeilu onnistui hyvin ja sen tuloksista selvisi odotetusti monia myönteisiä asioita:

- opettajien työhyvinvointi kasvoi.
- opettajien ja oppilaiden yhteishenki parani.
- lähes 50 prosenttia oppilaista koki saaneensa aiempaa enemmän tukea, ohjeita, apua ja ymmärrystä.
- yli 40 prosenttia oppilaista kertoi helposti lähestyttävän aikuisen vaikuttaneen positiivisesti omaan tai yhteisön hyvinvointiin.
- 40 prosenttia oppilaista kertoi turvallisuuden tunteen parantuneen.
- 74 prosenttia piti helposti lähestyttävän aikuisen läsnäoloa tarpeellisena koulun arjessa.
- Oman luokan viihtyvyys parani pilotin aikana.

Koulu on muuttunut paljon vuosien varrella. Tukea tarvitaan myös muuhun kuin oppimiseen, ja kasvun tukeminen on yksi iso osa koulua.

Koulumaailmaan tulee jalkauttaa uusia toimintamalleja yhä vaativamman ja laajemmaksi kehittyvän kouluyhteisön tueksi. Meidän aikuisten vastuulla on tarjota voimaannuttavaa ja korjaavaa toimintaa kouluihin, joissa pahoinvointi ja tarpeet kasvavat turhan usein suuriksi ongelmiksi.

Opetustoimesta vastaavat kouluissa työskentelevät henkilöt, säätiöt, kansalaisjärjestöt ja yksityiset ihmiset ovat pitkään etsineet keinoja, joilla koulukiusaaminen voitaisiin estää ja saada aikaan pysyvästi turvallinen, rauhallinen ja optimaalinen oppimisympäristö kouluhimme ympäri Suomen.

Perustelut

Kiusatuille lapsille ja nuorille aiheutuvat henkiset ja fyysiset vammat vaikuttavat usein läpi ihmisen koko elämän. Kiusaaminen ja mielenterveydelliset ongelmat ovat suuri tekijä nuorten syrjäytymiselle.

Neljä vuotta sitten uudistettu oppilashuoltolaki velvoittaa kouluja tarjoamaan psykologi- ja kuraattoripalveluja oppilaille. Palvelut ovat usein kuitenkin tarjolla muualla kuin koulujen tiloissa eivätkä ole tämän takia tehokkaita.

Hoitamaton mielenterveysoireilu ja pahoinvointi tässä tärkeässä kehitysvaiheessa voivat vaikuttaa koko loppuelämän.

Olemme varmoja, että yhden ihmisen henkilötyövuoden palkka suhteessa niihin mahdollisiin korjaaviin kustannuksiin, joita syntyy, jos tätä apua ei pystytä ennaltaehkäisevästi antamaan, on myös taloudellisesti kannattavaa.

Näkemystämme tukee valtiovarainministeriön ”Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua” -julkaisu (2013/11), joka toteaa, että kansainvälisen tutkimuksen mukaan lasten ja nuorten ongelmien ehkäiseminen on miltei aina tuloksellista ja taloudellisesti kannattavaa. Siltikään ennaltaehkäisyyn ei panosteta riittävästi.

Tutkimusten mukaan Suomessa on jo lähes 70 000 alle 30-vuotiaasta syrjäytynyttä. Syrjäytyneistä vuosittain aiheutuvat kulut ovat valtiolle valtavat – lähes 1,5 miljardin euroa.

Nykyisen oppilashuollon lisäksi jokaiseen kouluun olisi saatava terapeuttisia taitoja omaava henkilö parantamaan oppilaiden ja sitä myötä muun henkilökunnan ilmapiiriä ja puuttumaan esimerkiksi kiusaamistapauksiin jo ennaltaehkäisevästi tai heti niiden tultua ilmi sekä antaa oppilaille helposti lähestyttävä aikuinen.

Tämän myötä opettajien tekemisen fokus olisi enemmän opetuksessa. Samalla heidän henkinen taakkansa vähenisi ja opetuksen taso paranisi.

Laissa on säädetty suojasta koulukiusaamista vastaan, mutta lain käytännön toteutumisessa on puutteita.

Päätävissä asemissa kuin myös ruohonjuuritasolla olevilta tarvitaan nyt rohkeutta muutokseen ja toisin tekemiseen.

Hyvinvoiva ja onnellinen nuoriso on Suomen kivijalka.

Vastuuhenkilöt

Vireillepanijat

Ari Koponen

Edustajat:

Ari Koponen

Varaedustajat:

Petra Liuska